

HEMODİYALİZ PROGRAMINDAKİ KRONİK BÖBREK HASTALARINDA HELİKOBAKTER PİLORİ İNSİDANSI

Ethem TANKURT*, Mehmet GÖRAL**, Çetin ÖZENER***, Nurdan TÖZÜN****

DEÜ, Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı*

Marmara Üniv. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı**

Marmara Üniv. Nefroloji Bilim Dalı***

Marmara Üniv. Gastroenteroloji Bilim Dalı****

ÖZET

Bu çalışmada kronik böbrek hastalığında mide antrumunda *Helicobacter pylori* (H.p.) kolonizasyonu prevalansı araştırıldı. Çalışmaya düzenli hemodiyaliz programındaki 16 kronik böbrek hastası ve 8 normal kontrol alındı. Olgulardan endoskopik yöntemle antral ve duodenal biyopsiler alındı ve *Helicobacter pylori* kolonizasyonu özgün *Helicobacter pylori* kültürü, üreaz testi ve direkt histolojik inceleme yöntemleriyle araştırıldı. 16 hastanın 10'unda (%62) antrumda *Helicobacter pylori* kolonizasyonu bulundu. Bu oran kontrol olgularında %37 idi (3 olgu). Kronik böbrek hastalıklarındaki yüksek prevalansa rağmen aradaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmadı.

Anahtar sözcükler: *Helicobacter pylori*, kronik böbrek yetmezliği, hemodiyaliz

SUMMARY

The prevalence of *Helicobacter pylori* (H.p.) colonisation in the antrum, in patients with chronic renal failure on maintenance hemodialysis, was investigated in this study. Upper GI endoscopy was performed in 16 patients with chronic renal failure and 8 controls with normal renal function and biopsies were obtained from the antrum and first part of the duodenum. The occurrence of *Helicobacter pylori* was searched with specific culture, rapid urease test and histologic appearance of *Helicobacter* like organisms. The prevalence of *Helicobacter pylori* colonisation in the antrum was 62% in patients with chronic renal failure while it was 37% in controls. Although the prevalence among patients was found to be quite high, the difference was not statistically significant.

Keywords: *Helicobacter pylori*, chronic renal failure, hemodialysis.

Peptik ülser kronik böbrek hastalarında sık görülen bir hastalıktır (1,2). Özellikle transplantasyona hazırlanan hastalarda ve transplantasyon sonrasında kanama, perforasyon gibi komplikasyonları önlemek için H2 reseptör antagonisti ile profilaksi önerilmektedir (3,4).

Son yıllarda *Helicobacter pylori* (H.p.) ile ülser diyatezi arasında yakın ilişki bulunduğunu gösteren çalışmalar oldukça fazla sayıda yayınlanmıştır (5,6).

Bu çalışmada transplantasyona hazırlanmakta olan hemodiyaliz programındaki kronik böbrek hastalarında *Helicobacter pylori* prevalansı araştırıldı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmaya Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde en az 1 yıldır düzenli hemodiyaliz programında olan 16 hasta alındı. Hastaların 9'u erkek, 7'si kadındı. Yaş ortalaması 33,5 idi (16-59). Çalışmaya başlamadan önce hastalara yapılacak işlem (endoskopi ve biyopsi) hakkında bilgi verildi ve sözlü onayları alındı.

Kontrol grubu olarak asid-peptik hastalık dışındaki nedenlerle endoskopi uygulanan, böbrek hastalığı olmayan, serum BUN ve kreatinin değerleri normal olan 8 hasta alındı (yabancı cisim, korpus lenfoma, akalazyza vb.) Bu hastaların yaş ortalaması 46 idi (31-70).

Hastalarda endoskopi yoluyla antrumun değişik bölgelerinden biyopsi alındı. Bir örnek formaline konularak modifiye Giemsa ile histolojik inceleme uygulandı. Bir diğer örnek %20 glukoz içeren steril transport vasatına alındı. Laboratuvara ulaştıktan sonra homojenize edilerek H.p. için özgün antibiyotikler içeren besiyerine ekildi. Ekili besiyerleri Campy Pak gaz kitleleri ile ekide edilen %5,02'li ortam içeren kavanozlarda 37°'de 7 gün inkübe edildi. Endoskopi ile alınan üçüncü bir örnek de üreaz ortamına alınarak oda ısısında 18 saat süreyle izlendi.

Sonuçların karşılaştırılmasında 4 gözlü X2 testi uygulandı.

BULGULAR

Kronik böbrek hastalarının 7'sinde antrumda endoskopik gastrit görünümü saptandı ve bu histolojik olarak doğrulandı. 10 hastada (%62) antrumdan alınan doku örneklerinden H.p. üredi. Üreaz testi de bu hastaların tamamında pozitif idi. Kültür ve üreaz testi ile H.p. enfeksiyonu saptanan bu on hastanın 9'unda histolojik incele-

me ile helikobakter benzeri mikroorganizma campylobacter-like-organizm (CLO) gözlendi. CLO ayrıca kültür ve üreaz testinin negatif olduğu bir hastada da pozitif bulundu.

Sekiz kontrol olgusunun ise 3'ünde (%37) antrumda H.p. enfeksiyonu kültür ile saptandı. Bu hastaların tamamında üreaz testi pozitif idi.

Hasta ve kontrol gruplarına ait %62 ile %37 oranları arasındaki fark her ne kadar belirgin gözükse de istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı.

TARTIŞMA

Hemodiyaliz hastalarındaki peptik ülser sıklığı halen tartışmalıdır ancak kesin olan birşey varsa o da bu hastalara transplantasyon uygulanacaksa mutlaka ülser profilaksisine alınmaları gerektiğidir (3,4,7). H.p. üreaz aktivitesi olan bir bakteridir ve farelerde kronik üreminin antrumda üreaz pozitif gastik bakteri proliferasyonuna yol açtığı bildirilmiştir (8). Ancak bu bulgu insanlarda gösterilmemiştir. Üremik hastalarda H.p. prevalansına ait literatürdeki az sayıda çalışma ya özgüllüğü düşük olan serolojik yöntemlerle ya da çok küçük gruplarda yapılmıştır (9-13). Bunların sonuçlarında da üremik popülasyonda anlamlı bir prevalans artışı saptanmamıştır.

Biz araştırmamızda üremik hastalardaki H.p. prevalansını %62 olarak bulduk. Bu, literatürde şimdiye kadar bildirilen en yüksek orandır. Kontrol grubu ile olan belirgin farkın anlamlı çıkması bizece olgu sayılarının küçüklüğünden kaynaklandı.

Sonuç olarak kronik böbrek hastalarında %62 gibi yüksek bir oranda saptanan H.p. kolonizasyonu prevalansının daha geniş hasta gruplarında araştırılması gerektiği kanaatine varıldı.

KAYNAKLAR

1. Hadjiyannakis EJ, Evans JB, Smellie WAB, Calne RY. Gastro-intestinal complications after renal transplantation. *Lancet* 1971; 2: 781-785.
2. Spanos PK, Simmons RL, Rattazi LC, Kjellstrand CM. Peptic ulcer disease in the transplant recipient. *Archs Surg* 1974; 109: 193-197.
3. Walther S, Andersen JT, Christensen U et al. Effect of cimetidin on upper gastrointestinal bleeding after renal transplantation; a prospective study. *Br Med J* 1984; 289: 1175-1176.
4. Linder MN, Kösters W, Rethel R. Prophylactic gastric operations in uremic patients prior to renal transplantation. *Wid J Surg* 1979; 3: 501-504.
5. Vaira D, Holton J, Dowset J, Odenda G, Barbara L. Helicobacter pylori its rôle in gastric disease. *Dig Dis Sci* 1990; 8: 322- 326.
6. Marshall BJ, Goodwin CS, Warren JR. Prospective double blind trial of duodenal ulcer relaps after eradication of campylobacter pylori. *Lancet* 1988; 2: 1437-42.
7. Kang JY, Wu AYT, Sutherland III, Vathsala A. Prevalence of peptic ulcer in patients undergoing maintenance hemodialysis. *Dig Dis Sci* 1988; 33: 774-778.
8. Dial EJ, Romero JJ, Lichtenberger LM. Effect of chronic uremia on gastrin release and bacterial urease activity in rat. *Gastroenterology* 1991; 100 (5): A54 (abs).
9. Ragnaud JM, Brassens-Rabbe MP, Kazm M et al; Serological study of c.pylori infection in a cohort of patients with chronic renal failure. In: Megraud F, Lamouliatte H., ed. Proceedings of European Campylobacter Study Group Gist-Brocades 1988; p.157.
10. Offerhaus GJA, Kreuning J, Valentijn RM et al. Campylobacter pylori: Prevalence and Significance in patients with chronic renal failure. *Clinical Nephrology* 1989 ; 32: 239-241.
11. Wee A, Kang JY, HO MS et al. Gastroduodenal mucosa in uremia: Endoscopic and histological correlation and prevalence of helicobacter-like organisms. *Gut* 1990 ; 31: 1093-1096.
12. Tielemans C, Verhas M, Glapezynski Y et al.: Urea C14 breath test screening for campylobacter pylori infection in uremic patients. In: Megraud F, Lamouliatte H., ed. Proceedings of European Campylobacter Study Group. Gist-Brocades 1988, p.160.
13. Watson RGP, Bhatt BM, McCaughey C et al . Helicobacter pylori and chronic renal failure. *Eur.J. Gastroenterology. & Hepatology* 1991; 3: 235-238.